

storven zijn en toch verscheidene kinderen, meest volwassen, aan tuberculose stierven. Eveneens ken ik onder mijn betrekkingen een geval, dat een gezonde zoon uit een groot huisgezin, geheel zonder tuberculose, een lang en bleek meisje huwt uit een gezin, waar een andere dochter aan tuberculose overleden is. En zie, van zijn acht kinderen sterft er een van 18 jaar aan longtuberculose, heeft een andere reeds een paar maal pleuritis gehad, terwijl een derde, wegens groote, algemeene lichaamszwakte en verdacht van niertuberculose, uit den militairen dienst ontslagen moest worden. Doch de lange, bleeke moeder leeft nog gezond en wel. Ik ken nog zoo'n geval, met dit verschil, dat de vader tien broers en zusters had, waarvan de oudste, gehuwd, op 40-jarigen leeftijd aan longtuberculose overleed. Deze vader, zelf gezond, had ook een lange, magere, bleeke vrouw uit een gezin, waar minstens één sterfgeval aan tuberculose was voorgekomen, en ook onder zijn kinderen sterft een zoon van 17 jaar aan tuberculose en *eerst daarna* openbaart zich bij zijn vrouw tuberculose van voetbeenderen (deze vrouw had elf kinderen gehad). Ook is tuberculose volstrekt geen ziekte, die bij voorkeur het minder gegoede deel der bevolking aantast. Ik ken een zeer aanzienlijke familie, waar alle kinderen, naar ik meen volwassen, aan tuberculose overleden. In den allerlaatsten tijd hoorde ik nog van een officier, wiens beide ouders uit zwakke families afkomstig zijn, doch overigens gezond, welke officier wegens longtuberculose afgekeurd is. Een zuster van hem, oud 28 jaar, leed eenigen tijd geleden gedurende eenige weken aan lichte temperatuursverhoogingen, die sterk aan tuberculose deden denken. Er kon althans geen andere oorzaak voor bedacht of gevonden worden, terwijl een zijner broers als militair bij lange marschen aan bloedwateren ging lijden, waarom hij ontslagen moest worden. De ouders zijn gezond.

Kampen, 26 November 1917.

W. TEN KATE.

LIQUOR FERRI MITIOR ET CALCIS.

Als vervangmiddel van het dure eiwitstaal en van de in voorraad afnemende (?) Lerasoplossing stel ik voor in de plaats van deze praeparaten te gebruiken het praeparaat, dat ik den naam gegeven heb van „liquor ferri mitior et calcis”. De aanwezige kalk kan de werking er van ten goede komen. Het praeparaat, waarvan ik de bereiding uit solutio chloreti ferrici en carbonas calcicus in het *Pharm. Weekblad* 1917, n°. 47 heb medegedeeld, bevat ongeveer 0.3 pCt. ijzer en ongeveer 0.3 pCt. kalk. Het is bij gewone temperatuur standvastig. Broomnatrium lost er in op, zonder de helderheid en de kleur te veranderen. Het laat zich met eiwitstaal onveranderd mengen. Mocht wijziging van smaak gewenscht zijn, dan komen sirupus simplex en spiritus citri zeer zeker in aanmerking (te dezer stede schrijft een geneesheer solutio Leras steeds voor samen met spiritus citri); de smaak van het praeparaat wordt er gunstig door gewijzigd.

Haarlem, November 1917.

T. C. N. BROEKSMIT. *apotheker.*

GENEESHEEREN EN VROEDVROUWEN.

Naar aanleiding van het stuk van HONIG het volgende: Den 11den April 1916 beviel te Joure een mijner kraamvrouwen, terwijl ik op den motor naar buiten was; de kraamverzorgster heeft bij de snel verloopende bevalling het kind afgebonden en verzorgd. De placenta werd even later door mij verwijderd; het kraambed verliep geheel ongestoord, en de vrouw stond na den 9den dag op, doch met 14 dagen traden er plotseling pijnen en koorts op; de gynaecoloog, die later in consult kwam, vond overbrenging naar een ziekenhuis en operatie noodig. De patiënte overleed eenige dagen na de operatie, waarbij gebleken was, dat de aandoening niets met de bevalling en de manier, waarop die geleid was, uitstaande had. De wijkzuster, die van onrechtmatig en ondeskundig optreden beschuldigd werd, heeft bij de patiënte nooit een voet in huis gezet en dit geval zal wel niet het eerste noch het laatste geweest zijn, waarbij een kind ter wereld kwam, voordat de deskundige leiding aanwezig was. Dit zijn de feiten. Nu wordt eenigen tijd later dit vermelde geval geheel scheef voorgesteld in het *Tijdschrift voor Practische Verloskunde* door de toenmalige vroedvrouw

van IJlst n.b., doch in een volgend nummer weer gecorrigeerd (doch op haar manier) door de vroedvrouw te Joure, zooals zij mij zelf medegedeeld heeft. Beide artikelen dateeren dus zeer waarschijnlijk van 1916; onze vroedvrouw kon mij echter geen tijdsbepaling verstrekken. In November 1917 wordt het geval (*zonder de correctie*) weer opgerakeld in het *Tijdschrift voor Ziekenverpleging* door E., die zoo'n lasterpraatje laat afdrukken en er met eenigszins andere woorden bijvoegt: het zal wel zoo zijn, anders moet de beleedigde zuster haar mond maar opendoen. Ik vind zulk optreden tegen een collega-verpleegster schandelijk. En nu komt in ons *Tijdschrift* een collega weer eens met dat verhaaltje aanzetten! Hij *weet* niet, of de beschuldigingen waar zijn, maar zij *kunnen* waar zijn. Officieel onderzoek noodig, enz. enz.. Maar, collega, had, voordat gij u als openbaar aanklager opwerpt, eerst eens afgewacht of de geïnsinueerde zelf zijn mond opendoet. Als gij uw schrijflust even bedwongen had tot het volgende nummer van het *Tijdschrift voor Ziekenverpleging* verschenen was, zoudt gij daarin een verweerschrift gevonden hebben en had de herhaling van het lasterpraatje achterwege kunnen blijven. Voelt een collega zich geroepen over onvoldoende verloskundige hulp te schrijven, het sta hem vrij, doch laat hij ter zake blijven en vooral geen collegae belasteren. Dit doen de buitenstaanders al genoeg, en men kan het hun gerust overlaten; het is hun best toevertrouwd.

Joure, November 1917.

P. J. SLUYTER.

DE GENEESKUNDIGE EXAMENS EN DE WET-LIMBURG.

De mededeeling, waarin de verschijning van de wet-LIMBURG in de *Nederlandsche Staatscourant* in dit *Tijdschrift* wordt aangekondigd (zie het nummer van 24 November, bldz. 1913), bevat een vergissing. Aan het einde leest men: „De z. g. staatsexamens zijn derhalve afgeschaft en *allen zullen nu de z. g. faculteits-examens dienen af te leggen*”. Dit is niet juist. In de Nota van Wijziging van 30 Maart 1917 staat het volgende:

„Het ligt op het oogenblik niet op den weg van ondergeteekenden den dubbelen studiegang voor de studeerenden in de geneeskunde te doen vervallen, evenmin het eerste en tweede natuurkundig examen af te schaffen. Aan de regeering zij het, dit later te overwegen. Wie zich van den aanvang van zijn studie af voorstelt niet te promoveeren, zal, evenals tot nog toe, den weg van deze examens kunnen blijven inslaan.”

De z. g. staatsexamens zijn derhalve *niet* afgeschaft, wat praktisch daarop neerkomt, dat iemand, die een examen in de zoölogie niet overheeft voor de mogelijkheid om den doctoralen graad te verkrijgen, zich aan dat examen niet behoeft te onderwerpen.

Groningen, 27 November 1917.

H. J. HAMBURGER.

VRIJE ARTSENKEUZE VOOR DE ONGEVALSPATIËNTEN.

Het artikel van collega PINKHOF in het nummer van 17 November ll. geeft mij aanleiding op te merken, dat het oordeel van VAN HERWERDEN over een deel der geneeskundigen, hetwelk berekend is voor de taak der letselbehandeling, zal worden onderschreven door het meerendeel zijner ambtgenooten bij de R. V. B. Maar dan schiet een ander deel te kort en brengt hierdoor aan de belangen der getroffen schade toe. Het schijnt mij een niet geoorloofd middel, de verbetering dezer verhouding in uitzicht te stellen door te verwachten, dat, al doende, meer geschiktheid voor de letselbehandeling zich van zelf zal ontwikkelen. PINKHOF leidt uit de aangehaalde meening der controleerend-geneeskundigen af, dat reeds verbetering is te bespeuren, maar ik kon uit de aangehaalde zinsnede slechts opmaken, dat dit geschiedt door een eind te maken aan een minder doelmatige behandeling en dus door juist de vrije artsenkeuze te beperken.

Hoezeer iedere regeling, terecht, dient te worden gezien uit het oogpunt van het beroepsbelang van de geneeskundigen, overweegt toch hier het belang van den getroffen arbeider. De immoreele verhouding van een botsing tusschen beide kan slechts worden verstaan, indien de grens van het beroepsbelang te eng wordt getrokken en slechts met de begeerte van het bereiken van een voordeel samenvalt. In dezen heb ik